

8.5. Wethandhavingsdiensten

SUMMARY

Hoewel diverse diensten verantwoordelijk zijn voor het handhaven van de vigerende wetgeving in België, ligt de nadruk in deze analyse op de lokale en Federale Politie en in mindere mate op de bijzondere inspectiediensten in het algemeen en de Administratie der Douane en Accijnzen in het bijzonder.⁴⁹⁸ Desalniettemin wordt gepoogd om, waar mogelijk, de bijzondere inspectiediensten in het algemeen en de douane in het bijzonder, mee te nemen in de bespreking. Uit de analyse komt naar voren dat de pijnpunten zich voornamelijk situeren in de capaciteits- en bestuursdimensie. Er blijkt vooral een discrepantie te bestaan tussen wetgeving en praktijk en dit vooral op het gebied van accountability. Uit de analyse komt immers naar voren dat hoewel voorzien is in een uitgebreid regelgevend kader inzake integriteit en deontologie en verschillende toezichthoudende organen voorhanden zijn, de praktische realisatie onder druk staat door een (bepaalde) de facto strafrechtelijke immuniteit van de politieambtenaren. Bovendien kunnen er zich op het gebied van verloning en vergoedingen problemen stellen en blijkt de tuchtprocedure binnen de politieorganisatie de integriteit en het afleggen van rekenschap binnen het korps niet altijd te garanderen. Daarnaast schenkt dit verslag de nodige aandacht aan de rol die politieke actoren (kunnen) spelen bij het aanwerven en (her)benoemen van politieambtenaren. Ten slotte wordt de rol van wethandhavingsdiensten in de bestrijding van corruptie besproken. Hoewel er zich in de strikte zin van het woord geen uitdagingen situeren binnen de roldimensie van de wethandhavingsdiensten kan men niet rond het gering aantal onderzochte en doorverwezen corruptiezaken in de afgelopen tien jaar.

Wethandhavingsdiensten ⁴⁹⁹			
Overall Pillar Score:		69 /100	
	Indicator	Law	Practice
Capacity 83 /100	Resources	N/A	75
	Independence	100	75
Governance 75 /100	Transparency	75	75
	Accountability	100	50
	Integrity Mechanisms	100	50
Role 50 /100	Corruption Prosecution	50	

⁴⁹⁸ De reden hiervoor is dubbel. Ten eerste vormt het landschap van de bijzondere inspectiediensten een onontwaaibaar kluwen aan inspectiediensten elk met hun eigen missie en specifiek domein waarvoor ze bevoegd zijn, wat een doorgedreven analyse bemoeilijkt. Zie: P. PONSAERS, S. DE KEULENAER and W. VANHAVERBEKE, *Bijzondere inspectiediensten: empirisch onderzoek naar hun verbaliseringsdrang*, Gent, Academia Press, 2003. Ten tweede laat, voor wat betreft de douane, de voorhanden zijnde informatie geen grondige, kritische analyse toe en kon slechts een tentatieve analyse gerealiseerd worden.

⁴⁹⁹ De algemene score is een eenvoudig gemiddelde van de scores van de drie dimensies (capaciteit, governance en rol). Die scores voor deze dimensies zijn eenvoudige gemiddelden van de respectieve indicatorscores.

STRUCTURE AND ORGANISATION

België heeft een **geïntegreerde politie** die gestructureerd is op twee niveaus en uit twee autonome componenten bestaat:⁵⁰⁰ de Federale Politie en de Lokale Politie. Tussen beide componenten zijn er verbindingsmechanismen voorzien die de geïntegreerde werking mogelijk maken. De **Federale Politie** oefent haar opdrachten over het hele Belgische grondgebied uit en neemt hierbij de principes van subsidiariteit en specialiteit in acht. De Federale Politie valt onder het gecombineerd voogdijschap van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie. De algemene, dagelijkse leiding van de Federale Politie berust bij de commissaris-generaal. De Federale Politie heeft opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie die uitgeoefend worden onder de bevoegdheid van respectievelijk de bestuurlijke overheden (de burgemeesters, de provinciegouverneurs en de Minister van Binnenlandse Zaken) en de gerechtelijke overheden (de procureurs des Konings, de federale procureur en het Federaal Parket, het College van Procureurs-Generaal en de Minister van Justitie). De **Lokale Politie** bestaat uit 195 korpsen van Lokale Politie,⁵⁰¹ waarvan 48 politiekorpsen hun opdracht uitoefenen op het grondgebied van één stad of gemeente (ééngemeentezones) en 147 korpsen hun opdracht uitoefenen op het grondgebied van twee of meer steden en/of gemeenten (meergemeentezones). Aan het hoofd van elk korps van Lokale Politie staat een korpschef, die de algemene, dagelijkse leiding heeft. De politiezone wordt beheerd door een burgemeester en gemeenteraad (in het geval van een ééngemeentezone) of een politiecollege⁵⁰² en politieraad⁵⁰³ (in het geval van een meergemeentezone).

Daarnaast kent België een veelheid aan bijzondere inspectiediensten (waaronder de **Administratie der Douane en Accijnzen**, hierna: de **douane**) die instaan voor de handhaving van het bijzonder strafrecht.⁵⁰⁴ Deze bijzondere inspectiediensten zijn administratieve diensten die verbonden zijn aan de verschillende federale ministeriële departementen. Zij zijn werkzaam vanuit hun vakdepartementen en zijn belast met de handhaving van een bepaalde wetgeving of materie alsook het door hun moederdepartement ontwikkeld beleid. Ze beschikken net als de politiediensten over een verbaliseringsbevoegdheid en kunnen zowel proactief als reactief optreden.

Sinds de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse⁵⁰⁵ vormt het **Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten** (hierna: **Comité P**) een extern controleorgaan dat toezicht houdt op de globale werking van de geïntegreerde politie en de bijzondere inspectiediensten. Het Comité P is een onafhankelijk en neutraal controleorgaan dat de wetgevende macht bijstaat in haar controle op de uitvoerende macht. Het orgaan treedt op als een externe

⁵⁰⁰ Wet 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, BS 24 februari 1999.

⁵⁰¹ Oorspronkelijk bestonden er 196 zones, maar vanaf 1 oktober 2011 zijn de politiezones Maasmechelen en Lanaken gefuseerd. Zie <http://www.lokalepolitie.be/5853/home.html>.

⁵⁰² Het politiecollege van een meergemeentezone is samengesteld uit de burgemeesters van de verschillende gemeenten en/of steden die binnen die politiezone vallen.

⁵⁰³ De politieraad van een meergemeentezone is evenredig samengesteld uit de gemeenteraadsleden van de verschillende steden of gemeenten die in de politiezone vallen op basis van het aantal inwoners per gemeente.

⁵⁰⁴ P. PONSAERS, S. DE KEULENAER and W. VANHAVERBEKE, *Bijzondere inspectiediensten: empirisch onderzoek naar hun verbaliseringsdrang*, Gent, Academia Press, 2003.

⁵⁰⁵ Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, BS 26 juli 1991.

instelling zowel ten opzichte van de geïntegreerde politie en bijzondere inspectiediensten als de uitvoerende macht. Daarnaast is er sinds de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus⁵⁰⁶ een **Algemene Inspectie van de Federale Politie en van de Lokale Politie** (hierna: **Algemene Inspectie**). De Algemene Inspectie is een ministeriële dienst die optreedt als intern controleorgaan van de geïntegreerde politie. Ze is autonoom ten opzichte van de geïntegreerde politie en staat onder het gezamenlijk gezag van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie. De Algemene Inspectie controleert de werking van de geïntegreerde politie en licht op regelmatige basis de doeltreffendheid en efficiëntie van de geïntegreerde politie door.

Ten slotte kan binnen de gerechtelijke zuil van de Federale Politie de **Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie** (CDBC) nog worden aangestipt (cf. infra pijler 'anti-corruptie diensten'). Dit is een gespecialiseerde, centrale politiedienst die zich bezig houdt met corruptiemisdrijven, fraude met overheidssubsidies en fraude bij overheidsopdrachten.

CAPACITY

Resources (practice)

Scoring question: to what extent do law enforcement agencies have adequate levels of financial resources, staffing, and infrastructure to operate effectively in practice?

Score: 75

In 2008 beschikte de **Federale Politie** over een totaalbudget van € 853.082.000.⁵⁰⁷ In 2008 beschikte de Federale Politie over een totaalbudget van € 853.082.000.[1] Daarvan was € 110.969.000 bestemd voor personeelskosten, € 172.934.000 voor het functioneren en € 55.810.000 als investeringskost. Hoewel het totaalbudget van de Federale Politie sneller gestegen is dan de index, is deze stijging ongelijk aangezien het investeringsbudget minder is gestegen. De **Lokale Politie** beschikte in 2008 over een totaalbudget van € 2.178.092.276,71.⁵⁰⁸ Zowel de politievakbonden⁵⁰⁹ als de Federale Politieraad⁵¹⁰ hebben hun bezorgdheid geuit over de financiële situatie en de mogelijke impact die deze toestand heeft op de goede werking van de **(federale) politie**.

Aangezien België een veelheid aan **bijzondere inspectiediensten** kent die alle onder verschillende ministeriële diensten en vakdepartementen ressorteren, kunnen de voorziene werkmiddelen van de bijzondere inspectiediensten niet zonder meer worden afgeleid uit de federale begroting. Desalniettemin kan voor wat betreft de **douane** worden besloten dat hoewel het huidige budget een adequaat functioneren van de dienst toelaat, dit voor de personeelsmiddelen eerder beperkt is.⁵¹¹ In het bijzonder kan vermeld worden dat de douane onderhevig is aan een regel die voorziet dat vijf vertrekkende ambtenaren slechts door drie

---

⁵⁰⁶ Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁵⁰⁷ FEDERALE POLITIERAAD, *Verslag "10 jaar politiehervorming" - bijlage 2*, Brussel, 2009.

⁵⁰⁸ *Ibid.*

⁵⁰⁹ 'Daling budget Federale Politie brengt hele werking in gevaar' *De Morgen*, 12 oktober 2010.

⁵¹⁰ FEDERALE POLITIERAAD, *Verslag "10 jaar politiehervorming"*, Brussel, 2009.

⁵¹¹ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011; X, 'Douane heeft niet genoeg personeel om havens te bewaken', *De Standaard*, 30 augustus 2011.

nieuwkomers mogen worden vervangen. De beperkte personeelscapaciteit draagt ertoe bij dat de douane controles uitvoert op basis van risicomodellen aangezien niet alles gecontroleerd kan worden.

Voor wat betreft de **geïntegreerde politie** ligt een zogenaamde *out-of-budget funding* moeilijk.⁵¹² de wettelijke mogelijkheden zijn gelimiteerd en eventuele speelruimte is beperkt. Niettemin bestaan mogelijkheden die als een vorm van *out-of-budget funding* kunnen worden gezien⁵¹³. Zo kan de Federale Politie voor haar normale werking gebruik maken van inbeslaggenomen voertuigen⁵¹⁴ en kunnen de lokale politiezones een bijkomende financiering krijgen via het verkeersveiligheidsfonds om acties met betrekking tot verkeersveiligheid op te zetten.⁵¹⁵ Daarnaast bestaat de mogelijkheid om de kosten verbonden aan protocollaire opdrachten door te rekenen⁵¹⁶ en kan het recente voorbeeld worden aangehaald waarbij de bewoners van een villawijk zelf de kosten van een politiecamera in hun buurt willen dragen.⁵¹⁷

Ook voor de **douane** ligt *out-of-budget funding* moeilijk.⁵¹⁸ Het werkingsbudget blijft strikt genomen beperkt tot wat er voorzien is in de federale begroting. Evenwel laat art. 17 van de algemene wet van 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen toe dat, wanneer de douane bijzondere prestaties verstrekt, er retributies ten bate van de Staat worden geheven ter compensatie van de gemaakte kosten.⁵¹⁹ Dit kan eventueel als een vorm van *out-of-budget funding* worden omschreven. Volledigheidshalve dient evenwel te worden opgemerkt dat het heffen van retributies momenteel onder druk staat en dat naar alle waarschijnlijkheid deze bijkomende financieringsbron op termijn zal verdwijnen.⁵²⁰

Wat de bezoldiging betreft, kan gesteld worden dat zowel politieambtenaren als de federale ambtenaren die bij de bijzondere inspectiediensten en de douane werken goed verloond worden,⁵²¹ hoewel de verloning eerder beperkt is voor de lagere graden. Bovendien ontvangen zowel politie-⁵²² als federale ambtenaren⁵²³ diverse toelagen en vergoedingen.⁵²⁴ In het bijzonder voor de geïntegreerde politie voorziet het politiestatuut in een veelheid aan

---

⁵¹² Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵¹³ *Ibid.*

⁵¹⁴ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht: in hoofdlijnen*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2006.

⁵¹⁵ <http://premier.fgov.be/glossary/verkeersveiligheidsfonds> [geconsulteerd op 12 september 2011].

⁵¹⁶ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵¹⁷ 'Villawijk Oud-Turnhout betaalt zelf voor bewakingscamera', *Gazet van Antwerpen*, 25 augustus 2011.

⁵¹⁸ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵¹⁹ Wet 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen, *BS* 18 juli 1977.

⁵²⁰ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵²¹ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011; Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵²² Zie bijvoorbeeld Deel XI van het KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiedienste, *BS* 31 maart 2001.

⁵²³ Zie bijvoorbeeld het KB van 13 juni 2010 tot toekenning van toelagen voor tweetaligheid aan de personeelsleden van het federaal administratief openbaar ambt, *BS* 22 juni 2010.

⁵²⁴ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011. Interview met Administratie Douane en Accijnzen. Brussel, 26 september 2011.

mogelijkheden tot het verwerven van bijkomende vergoedingen. De praktijk wijst uit dat dit de politieorganisatie gevoelig maakt voor misbruik.⁵²⁵

Politie		Federale ambtenaren	
Hulpagenten van politie	14.253,88 - 22.285,77	12.950,94 - 20.582,48	Niv. D
basiskader	15.518,14 - 26.921,36	14.273,70 - 27.166,44.	Niv. C
middenkader	17.352,55 - 34.457,30	16.804,00 - 35.196,00	Niv. B
officierskader	21.070,95 - 69.956,56	21.880,00 - 51.360,00	Niv. A

Tabel 8.5.1. Bruto niet-geïndexeerd jaarinkomen uitgedrukt in euro⁵²⁶

De **politieorganisatie** wordt met een aantal uitdagingen geconfronteerd op ICT-vlak.⁵²⁷ Deze uitdagingen hebben echter vooral betrekking op concrete ICT-toepassingen en de integratie van de verschillende politiedatabanken, en niet zozeer op de computerinfrastructuur.⁵²⁸ Er kan dan ook niet gesteld worden dat de computerinfrastructuur druk zet op een adequate werking van de politie.

Bij de **douane** zouden sinds een vijftal jaar de grootste uitdagingen op het ICT-vlak van de baan zijn.⁵²⁹ Toch bestaan er vermoedens dat de douane met gelijkaardige uitdagingen wordt geconfronteerd.

Samenvattend kan worden gesteld dat er zich zowel bij de geïntegreerde politie als de douane slechts beperkte uitdagingen stellen op budgettair vlak en dat zowel politieambtenaren als federale ambtenaren van een adequate bezoldiging genieten. Hoewel er zich in het bijzonder bij de geïntegreerde politie uitdagingen op ICT-vlak stellen, vormen deze geen bedreiging voor het adequaat functioneren.

Independence (law)

Scoring question: to what extent are law enforcement agencies independent by law?

Score: 100

De Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie coördineren gezamenlijk het algemeen politiebeleid door onder andere de opdrachten en prioritaire doelstellingen van de

⁵²⁵ 'Een eenvoudig en helder politiestatuut zal excessen uitroeien', *De Standaard*, zaterdag 8, zondag 9 oktober 2011.. Zie ook B. DE RUYVER en C. FIJNAUT, *Rapport doorlichting zonale politie Gent: Vol vertrouwen in de toekomst*, Gent, Universiteit Gent, 2010; [http://www.legalworld.be/legalworld/uploadedFiles/Juristen in de media/Rapport doorlichting zonale Politie Gent.pdf?LangType=2067](http://www.legalworld.be/legalworld/uploadedFiles/Juristen%20in%20de%20media/Rapport%20doorlichting%20zonale%20Politie%20Gent.pdf?LangType=2067) [geconsulteerd op 10 oktober 2010]; <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/mediatheek/programmas/panorama/1.1127182> [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁵²⁶ Deze cijfers werden teruggevonden in: KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten, *BS* 31 maart 2001; http://www.fedweb.belgium.be/nl/verloning_en_voordelen/wedde/weddeschalen/ [geconsulteerd op 1 juni 2011]. Deze bedragen moeten verhoogd worden met 1,546 om ze te indexeren.

⁵²⁷ FEDERALE POLITIERAAD, *Verslag "10 jaar politiehervorming"*, Brussel, 2009.

⁵²⁸ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵²⁹ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

geïntegreerde politie vast te leggen in de vierjaarlijkse nationale veiligheidsplannen (NVP).⁵³⁰ Op **lokaal niveau** worden de opdrachten en prioritaire doelstellingen vastgelegd door de zonale veiligheidsraad⁵³¹ in een zonaal veiligheidsplan (ZVP).⁵³² Dit ZVP dient rekening te houden met het NVP en moet goedgekeurd worden door de burgemeester(s) alsook de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie.⁵³³ Krachtens art. 5 van de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt⁵³⁴ oefent de geïntegreerde politie haar opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke aard uit onder de bevoegdheid van respectievelijk de bestuurlijke overheden (de Minister van Binnenlandse Zaken, de provinciegouverneurs en de burgemeesters) en de gerechtelijke overheden (de Minister van Justitie, het College van Procureurs-Generaal, het Federaal Parket en de procureurs des Konings). Aangezien deze overheden bevelen, onderrichtingen, vorderingen en/of richtlijnen kunnen uitvaardigen is er sprake van een beleidsmatige aansturing van de politieorganisatie.

Art. 122 van de Wet van 7 december 1998⁵³⁵ garandeert de objectiviteit bij onder meer de aanwerving, evaluatie, selectie en bevordering van politieambtenaren. Deel IV, Titel I, Hoofdstuk I van het KB van 30 Maart 2001⁵³⁶ bepaalt de toelatingsvoorwaarden, selectiecriteria en –procedure om toegelaten te worden tot het politieambt. Art. 48 en art. 107 van de hogervermelde wet⁵³⁷ bepalen de wijze waarop de leidinggevenden binnen de geïntegreerde politie worden aangewezen. Om aangeworven te worden dient de kandidaat politieagent en de kandidaat voor de hogere graden aan een aantal professionele criteria te voldoen die zijn gestipuleerd in artikelen 4.1.5 tot 4.1.12.⁵³⁸ Er zijn ook strenge beroepsonverenigbaarheden. Zo is het politieambt niet verenigbaar met een ander beroep, een openbaar ambt, een functie in particuliere ondernemingen met winstoogmerk en alle andere die door de minister van Binnenlandse zaken werden vastgesteld.⁵³⁹ Het politiepersoneel kan niet zomaar ontslagen worden. Daartoe dient vooreerst een tegensprekelijke tuchtprocedure door een hogere tuchtverheid te worden voorgelegd aan de tuchtraad (bestaande uit een magistraat en twee bijzitters) en afzetting is de zwaarste

---

⁵³⁰ Wet 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁵³¹ De zonale veiligheidsraad garandeert het systematisch overleg tussen de burgemeesters, de procureur des Konings, de korpschef van de Lokale Politie en de bestuurlijk directeur-coördinator van de Federale Politie.

⁵³² Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁵³³ *Ibid.*

⁵³⁴ Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, *BS* 22 december 1999.

⁵³⁵ Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁵³⁶ KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten, *BS* 31 maart 2001.

⁵³⁷ Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁵³⁸ KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten, *BS* 31 maart 2001.

⁵³⁹ Art 134 Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

sanctie.⁵⁴⁰ Men kan wel overgeplaatst worden in het kader van een inwendige ordemaatregel en ook dit verloopt tegensprekelijk.⁵⁴¹

De voorwaarden en criteria met de betrekking tot de aanwerving en benoeming van (nieuwe) federale ambtenaren werkzaam bij de diverse **bijzondere inspectiediensten** worden vastgelegd in statuut van het rijkspersoneel (cf. supra pijler 'publieke sector').⁵⁴²

Ook de **douane** wordt beleidsmatig aangestuurd. Sinds december 2009 vormt de douane één van de zes algemene administraties van de Federale Overheidsdienst (FOD) Financiën.⁵⁴³ De douane staat onder leiding van een administrateur-generaal die op zijn beurt strategisch aangestuurd wordt door de voorzitter van de FOD Financiën. Deze laatste staat dan weer onder het gezag van de Minister van Financiën. Het is deze laatste die het beleid uitstippelt, in samenwerking met de stafdiensten van de FOD Financiën.⁵⁴⁴

Independence (practice)

Scoring question: to what extent are law enforcement agencies independent in practice?

Score: 75

In de praktijk wordt, voor wat betreft de **politieorganisatie**, de vigerende regelgeving met betrekking tot de aanwerving en benoeming van nieuwe politieambtenaren toegepast.⁵⁴⁵ Niettemin stellen zich een aantal uitdagingen op dit vlak. In de eerste plaats, bestaat er onduidelijkheid over de toepassing van en de geldende criteria met betrekking tot het antecedentenonderzoek van kandidaat politieambtenaren. Ten tweede kan verwezen worden naar de rol van de politieke actoren bij het benoemen en herbenoemen van hoge politiefuncties. Art. 247bis W.G.P. stipuleert dat de gemeente- of politieraad een gemotiveerde voordracht doet voor de aanstelling van de zonechef van de Lokale Politie. De zonechef wordt vervolgens door de koning (Minister van Binnenlandse Zaken) benoemd.⁵⁴⁶ Om herbenoemd te worden heeft de zonechef het advies van de gemeente- of politieraad nodig.⁵⁴⁷ Daarnaast staat de Lokale Politie volgens art. 42 van diezelfde wet onder het gezag van de burgemeester en werft of benoemt de gemeente- of politieraad de andere leden van de Lokale Politie aan, natuurlijk volgens de voorwaarden die door de koning werden

---

⁵⁴⁰ Art. 4, 5°; 20, 2°, 29 en 40 Wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten, BS 16 juni 1999.

⁵⁴¹ Telefonisch interview met Alain Luyckx, Diensthoofd Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie, 24 augustus 2011. Voor meer informatie over de rekrutering, selectie en ontslag van de politieambtenaren, verwijzen we naar pijler 5 "wethandhavingdiensten".

⁵⁴² KB van 2 oktober 1937 houdende statuut van het rijkspersoneel, BS 30 maart 2010.

⁵⁴³ FOD FINANCIËN, *Jaarverslag 2009: Doorwerken tijdens de verbouwing, continuïteit en vernieuwing*, Brussel, FOD Financiën, 2009.

⁵⁴⁴ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011. De regering, de Minister van Financiën, de Voorzitter en de Administrateur-generaal bepalen achtereenvolgens het beleid. De Europese instellingen, de WDO en andere internationale instellingen hebben ook een invloed op het beleid van de Douane. De Douane is ook afhankelijk van de stafdiensten (P&O, B&B, ICT, L) van de FOD Financiën en van de FOD's TIC, B&B en P&O die samen in staat zijn om de middelen te verschaffen.

⁵⁴⁵ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵⁴⁶ Art. 48 WGP.

⁵⁴⁷ Art. 49 WGP.

opgesteld.⁵⁴⁸ De commissaris-generaal en de directeurs-generaal van de Federale Politie worden volgens Art. 107 W.G.P. aangewezen op voordracht van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken na gemotiveerd advies van de federale politieraad. Gezien politieke actoren betrokken zijn bij het aanwerven en benoemen van politieambtenaren is het niet uitgesloten dat er van een zekere politieke beïnvloeding sprake kan zijn.

Ook bij de **bijzondere inspectiediensten** en de **douane** in het bijzonder wordt de vigerende regelgeving met betrekking tot de aanwerving en benoeming van nieuwe ambtenaren toegepast.⁵⁴⁹ Met het oog op het waarborgen van de consistentie van het wervings- en benoemingsproces worden er bovendien zogenaamde ‘standaardfunctiebeschrijvingen’ gehanteerd.⁵⁵⁰ deze laten toe de concrete inhoud en verantwoordelijkheden verbonden aan een specifieke functie op voorhand duidelijk te omschrijven en voorzien in objectieve selectie- en evaluatiecriteria die de leidraad vormen bij de werving en bevordering.

Ook voor wat betreft de **bijzondere inspectiediensten** in het algemeen en de **douane** in het bijzonder kan geen twijfel over bestaan dat deze diensten beleidsmatig worden aangestuurd (cf. supra). Toch betekent dit niet noodzakelijk dat er sprake is van politieke inmenging noch dat de onafhankelijkheid van de dienst in het gedrang komt.⁵⁵¹ Zowel bij de werving en selectie van nieuwe ambtenaren als bij het eigenlijke terreinwerk zijn er nauwelijks of geen mogelijkheden waar de politiek zich daadwerkelijk kan inmengen in het functioneren van de dienst. Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt dat de politiek, onder de vorm van de wetgevende macht, een controlerende rol vervult ten aanzien van de douane. Niettegenstaande deze rol al herhaaldelijk werd opgenomen, zijn er geen aanwijzingen dat politieke inmenging een probleem zou vormen voor het onafhankelijk functioneren van de douane. Ten slotte kan vermeld worden dat de private sector soms een beroep doet op de douane inzake (controles op) namaak bijvoorbeeld. Dit kan de deur openzetten voor inmenging van de private sector in het functioneren van de douane en kan bijgevolg de onafhankelijkheid van de douane ten opzichte van de private sector hypothekeren.

GOVERNANCE

Transparency (law)

Scoring question: to what extent are there provisions in place to ensure that the public can access the relevant information on law enforcement agency activities?

Score: 75

Art. 32 van de Belgische Grondwet garandeert de openbaarheid van bestuursdocumenten (cf. supra pijler ‘publieke sector’).⁵⁵² Dit grondrecht geeft burgers het recht om inzage te vragen, uitleg te krijgen en een afschrift te ontvangen van bestuursdocumenten. De openbaarheid van bestuur is van toepassing op de federale administratieve overheden

---

⁵⁴⁸ Art. 56 WGP.

⁵⁴⁹ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵⁵⁰ FOD PERSONEEL EN ORGANISATIE, *Functiebeschrijvingen en competentieprofielen bij de federale overheid: De twaalf rubrieken van een functiebeschrijving*, Brussel, FOD Personeel en Organisatie, 2011.

⁵⁵¹ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵⁵² http://www.senate.be/doc/const_nl.html [geconsulteerd op 23 maart 2011].

(onder meer de **bijzondere inspectiediensten**)⁵⁵³ en de **geïntegreerde politie**.⁵⁵⁴ Art. 32 van de Belgische Grondwet⁵⁵⁵ bepaalt echter ook dat de openbaarheid van bestuur aan banden kan worden gelegd. Art. 6 van de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur⁵⁵⁶ voorziet in een opsomming van gevallen waarin een verzoek om bepaalde bestuursdocumenten te raadplegen kan worden afgewezen. Het gaat onder meer om de veiligheid van de bevolking, de openbare orde en de opsporing of vervolging van strafbare feiten. In geval een verzoek tot raadplegen van bestuursdocumenten wordt afgewezen, kan men tegen deze beslissing een administratief beroep instellen bij de administratieve overheid waarbij men de oorspronkelijke aanvraag heeft ingediend en bij de Commissie voor de Toegang tot en het Hergebruik van Bestuursdocumenten.

Voor wat betreft de **geïntegreerde politie** kan bijkomend worden aangestipt dat de NVP's en ZVP's in een beperkte vorm van transparantie voorzien aangezien zij de doelstellingen en prioritaire opdrachten van de geïntegreerde politie, alsook bepaalde organisatorische en logistieke randvoorwaarden omvatten. Zo wordt het parlement in kennis gesteld van de krachtlijnen van het NVP, maar mag het hier niet over stemmen. Het recentste NVP kan integraal worden geraadpleegd op de website van de Federale Politie.⁵⁵⁷ De gemeenteraden worden, met uitzondering van die delen die door de zonale veiligheidsraad als vertrouwelijk worden bestempeld, ingelicht over de inhoud van het ZVP. Zij mogen echter niet over de inhoud van deze ZVP's stemmen. Sommige politiezones stellen de ZVP's integraal ter beschikking op hun website,⁵⁵⁸ andere politiezones beperken zich tot het weergeven van de prioritaire doelstellingen,⁵⁵⁹ nog andere politiezones maken op aanvraag gratis een papieren versie over aan de inwoners van de politiezone.⁵⁶⁰

Daarnaast communiceert de Federale Politie over haar aanpak en de behaalde resultaten middels perscommuniqués en jaarverslagen,⁵⁶¹ wat evenwel geen expliciete wettelijke verplichting vormt⁵⁶². Op de website van de Federale Politie vindt men onder meer de nationale en lokale criminaliteitsstatistieken voor de periode 2000-2010 terug⁵⁶³ en de activiteitenrapporten van de federale gerechtelijke politie Directie Economische en Financiële Criminaliteit alsook die van de multidisciplinaire hormonencel.⁵⁶⁴

Voor wat betreft de **douane** kan daaraan worden toegevoegd dat zowel de website van de douane zelf⁵⁶⁵ als de website van de FOD Financiën⁵⁶⁶ in een bijkomende vorm van

⁵⁵³ Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 30 juni 1994.

⁵⁵⁴ http://www.bestuursdocumenten.be/fileadmin/user_upload/commission2/publicite_de_l_administrati on/rapport_annuel/Jaarverslag-CTB-2009.pdf [geconsulteerd op 12 juli 2011].

⁵⁵⁵ http://www.senate.be/doc/const_nl.html [geconsulteerd op 23 maart 2011].

⁵⁵⁶ Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 30 juni 1994,

⁵⁵⁷ <http://www.polfed-fedpol.be/pub/pdf/NVP2008-2011.pdf> [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁵⁸ http://www.dendermonde.be/file_uploads/4195.pdf [geconsulteerd op 7 juli 2011];

<http://www.lokalopolitie.be/sites/5415/images/stories/pdf/zvp%202009.pdf> [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁵⁹ <http://www.politiebeersel.be/het-zonaal-veiligheidsplan.html> [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁶⁰ <http://www.pzglm.be/nl-BE/webpage/89/zonaal-veiligheidsplan-aanvragen.aspx> [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁶¹ http://www.polfed-fedpol.be/org/org_missionstatement_nl.php [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁶² Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵⁶³ http://www.polfed-fedpol.be/crim/crim_statistieken/stat_2010_trim4_nl.php [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁶⁴ http://www.polfed-fedpol.be/pub/rapport_activites/rapports_act_nl.php [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁵⁶⁵ <http://fiscus.fgov.be/interfdan/nl/index.htm> [geconsulteerd op 27 september 2011].

transparantie voorzien. Burgers vinden er zowel algemene informatie met betrekking tot de missie en doelstellingen van de douane als antwoorden op een aantal veelvoorkomende praktische vragen. Daarnaast heeft de douane alle beschikbare publicaties, omzendbrieven en vigerende wetgevingen inzake douane en accijnzen voor de burger toegankelijk gemaakt via het internet.⁵⁶⁷ Daarnaast communiceert de douane ook over haar aanpak en de behaalde resultaten middels persberichten.

Sinds 1 januari 2005 zijn de bijzondere en gewone wetten van 2 mei 1995⁵⁶⁸ en 26 juni 2004⁵⁶⁹ in werking getreden en dienen tal van openbare mandatarissen, hoge ambtenaren en leidinggevenden van ministeriële kabinetten een lijst van hun mandaten, ambten en beroepen alsook een vermogensaangifte indienen bij het Rekenhof. Deze mandatenlijst dient jaarlijks te worden ingediend en wordt na controle door het Rekenhof in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Het nalaten de mandatenlijst en/of vermogensaangifte in te dienen wordt bestraft met een geldboete (cf. supra pijler 'wetgevende macht'). Voor wat betreft de politiediensten kan worden opgemerkt dat de hoge leidinggevenden van de **bijzondere inspectiediensten** onder de toepassing van deze regelgeving vallen. Dit is echter niet het geval voor de hoge leidinggevenden van de **geïntegreerde politie**. Dit laatste hoeft op zich geen probleem te vormen aangezien (1) de lonen van politieambtenaren wettelijk bepaald zijn en dus publiek toegankelijk zijn, en (2) politieambtenaren, in de regel, geen bezoldigde nevenactiviteiten mogen verrichten.⁵⁷⁰

De wetgeving voorziet ook in voldoende transparantie naar slachtoffers toe. Zo stipuleert Art. 3bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering⁵⁷¹ dat slachtoffers de nodige informatie dienen te krijgen in verband met het statuut van benadeelde persoon en de burgerlijke partijstelling.

Transparency (practice)

Scoring question: to what extent is there transparency in the activities and decision-making processes of law enforcement agencies in practice?

Score: 75

De mandatenlijst wordt jaarlijks in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Voor wat betreft de bijzondere inspectiediensten in het algemeen en de douane in het bijzonder, kan op basis van de recentst gepubliceerde mandatenlijst⁵⁷² voorzichtig worden besloten dat relevante activiteiten in de praktijk inderdaad worden bekend gemaakt. Evenwel blijft het onduidelijk in hoeverre deze lijst al dan niet volledig is.

Zoals hierboven vermeld, ondernemen de wetshandhavingdiensten heel wat pogingen om het breder publiek te informeren middels websites en publicaties en kan hierdoor gesteld

---

⁵⁶⁶ <http://minfin.fgov.be/portail2/nl/index.htm> [geconsulteerd op 27 september 2011].

⁵⁶⁷ <http://ccff02.minfin.fgov.be/KMWeb/> [geconsulteerd op 27 september 2011].

⁵⁶⁸ Bijzondere Wet van 2 mei 1995 betreffende de verplichting om een lijst van mandaten ambten en beroepen alsmede een vermogensaangifte in te dienen, *BS* 26 juli 1995.

⁵⁶⁹ Bijzondere Wet van 26 juni 2004 tot uitvoering en aanvulling van de bijzondere wet van 2 mei 1995, *BS* 30 juni 2004.

⁵⁷⁰ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵⁷¹ Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering.

⁵⁷² Belgisch Staatsblad, 13 augustus 2010.

worden dat deze diensten zich op deze manier transparant proberen open te stellen ten aanzien van de bevolking.

Accountability (law)

Scoring question: to what extent are there provisions in place to ensure that law enforcement agencies have to report and be answerable for their actions?

Score: 100

De Belgische wetgever heeft met de oprichting⁵⁷³ van het **Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten**⁵⁷⁴ voorzien in een extern controleorgaan dat de werking van de politiediensten controleert.⁵⁷⁵ Het Comité P houdt toezicht op de globale werking van de geïntegreerde politie en de bijzondere inspectiediensten.⁵⁷⁶ Daarnaast controleert het Comité P ook het optreden en de werking van de Algemene Inspectie van de Federale Politie en van de Lokale Politie (cf. infra). Ten slotte dient opgemerkt te worden dat het Comité P strikt genomen niet is opgericht om individuele klachten te behandelen, desalniettemin kan besloten worden individuele klachten zelf te onderzoeken.⁵⁷⁷

De Belgische wetgever heeft tevens een **Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer**⁵⁷⁸ (hierna: **Privacycommissie**) opgericht.⁵⁷⁹ De privacycommissie vormt een extern en onafhankelijk controleorgaan dat waakt over de bescherming van de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens⁵⁸⁰ en waartoe men zich in beperkte mate kan wenden met betrekking tot klachten over het optreden en functioneren van de politiediensten en de bijzondere inspectiediensten.⁵⁸¹

Ten slotte kan men zich met klachten met betrekking tot het optreden en functioneren van enerzijds de politiediensten en anderzijds de bijzondere inspectiediensten in het algemeen en de douane in het bijzonder eveneens wenden tot de **betrokken diensten zelf** alsook hun

---

⁵⁷³ Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, *BS* 26 juli 1991.

⁵⁷⁴ Het Comité P bestaat uit drie componenten: (1) het Vast Comité dat bestaat uit vijf door de wetgevende macht benoemde leden onder wie een magistraat die het Vast Comité voorziet, (2) een administratie met daarbinnen de Sectie Klachten die klachten in verband met het optreden van leden van de politiediensten ontvangt, analyseert en behandelt en tenslotte (3) een Dienst Enquêtes die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van toezichts- en strafonderzoeken. In het bijzonder is de Dienst Enquêtes van belang aangezien het deze dienst is die de klachten en aangiften van burgers in verband met het optreden van (de leden van) een politiedienst, zal onderzoeken.

⁵⁷⁵ P. PONSAERS, A. VERHAGE en K. BEYENS, "Controle op politie en justitie: een lappendeken met weinig samenhang", *Orde van de dag. Criminaliteit en samenleving*, 2011, 55, 7-16.

⁵⁷⁶ Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, *BS* 26 juli 1991.

⁵⁷⁷ P. PONSAERS, A. VERHAGE en K. BEYENS, "Controle op politie en justitie: een lappendeken met weinig samenhang", *Orde van de dag. Criminaliteit en samenleving*, 2011, 55, 7-16.

⁵⁷⁸ De Privacycommissie bestaat uit 16 leden, waarvan acht vaste leden en acht plaatsvervangende leden. Binnen de Privacycommissie zijn er zes sectorale comités die binnen een specifieke sector toezien op de bescherming van de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens. Deze sectorale comités zijn samengesteld uit leden van de Privacycommissie en experts vertrouwd met de sector.

⁵⁷⁹ Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, *BS* 18 maart 1993.

⁵⁸⁰ <http://www.privacycommission.be/nl/commission/> [geconsulteerd op 15 september 2011]

⁵⁸¹ Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, *BS* 18 maart 1993; Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten. Brussel, 9 september 2011.

korpschefs,⁵⁸² de **diensten Intern Toezicht**,⁵⁸³ de **Algemene Inspectie van de Federale Politie en van de Lokale Politie**⁵⁸⁴ (cf. infra), diverse **ombudsmannen** (cf. infra pijler 'ombudsman'), de **burgemeester** dan wel de **Minister van Binnenlandse Zaken**⁵⁸⁵ en de **rechterlijke macht**, zowel door het neerleggen van een klacht bij het openbaar ministerie of door zich burgerlijk partij te stellen en aldus een onderzoeksrechter te vatten (cf. supra pijler 'rechterlijke macht').⁵⁸⁶

Er is niet voorzien in een orgaan dat zich specifiek toelegt op de bestrijding van *corruptie door leden van de wetshandhavingsdiensten*. Wel is het zo dat er diverse andere organen en diensten zijn die zich toeleggen op hetzij corruptiebestrijding (cf. infra pijler 'anti-corruptie diensten') hetzij controle van wetshandhavingsdiensten. In de eerste plaats is er het **Comité P**. Hoewel het instellen van onderzoeken naar corruptie niet expliciet in de wet⁵⁸⁷ voorzien is, blijkt dit in de praktijk wel het geval te zijn.⁵⁸⁸ In de tweede plaats is er de **Algemene Inspectie** die onder andere de correcte toepassing van de deontologische code van de geïntegreerde politie inspecteert.⁵⁸⁹ Indien de Algemene Inspectie een misdrijf vaststelt (wat corruptie is)⁵⁹⁰ zal dit ter kennis van de gerechtelijke overheden worden gebracht.⁵⁹¹ De gerechtelijke overheid zal vervolgens bepalen welke politiedienst de gewenste onderzoeksdaad dient te stellen. In de praktijk betekent dit dat zowel korpsen van de **Lokale Politie** als de **federale gerechtelijke politie** onderzoeken naar corruptie door politieambtenaren kunnen uitvoeren.⁵⁹²

In de derde plaats kan de **Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie** (CDBC) worden aangestipt (cf. infra pijler 'anti-corruptie diensten'). Deze gespecialiseerde politiedienst legt zich toe op het bestrijden van corruptiemisdrijven in het algemeen. Indien men corruptiemisdrijven gepleegd door politieambtenaren op het spoor komt, kan het onderzoek in samenwerking met het Comité P en/of de Algemene Inspectie worden gevoerd.⁵⁹³

---

⁵⁸² P. PONSAERS, A. VERHAGE en K. BEYENS, "Controle op politie en justitie: een lappendeken met weinig samenhang", *Orde van de dag. Criminaliteit en samenleving*, 2011, 55, 7-16.

⁵⁸³ De diensten Intern Toezicht zijn controleorganen intern aan de politieorganisatie die instaan voor de controle op het individueel en collectief handelen van de politieambtenaren. Hun takenpakket concentreert zich op tucht en kwaliteitsbewaking. De burger kan zich enkel met klachten die betrekking hebben op het functioneren en optreden van de politie als zodanig tot deze diensten wenden en dus niet met klachten die betrekking hebben op de bijzondere inspectiediensten.

⁵⁸⁴ Aangezien het gaat om een ministeriële dienst zich enkel toelegt op het controleren van de geïntegreerde politie, kan de burger zich enkel met klachten die betrekking hebben op het functioneren en optreden van de politie als zodanig tot deze diensten wenden en dus niet met klachten die betrekking hebben op de bijzondere inspectiediensten

⁵⁸⁵ *Ibid.*

⁵⁸⁶ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011, Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵⁸⁷ Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, BS 26 juli 1991.

⁵⁸⁸ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011; VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Observatoriumrapport 2009*. Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2009.

⁵⁸⁹ http://www.aigpol.be/nl/pdf/AIG%202009-NL_light.pdf [geconsulteerd op 6 juli 2011].

⁵⁹⁰ Cf. Strafwetboek.

⁵⁹¹ KB van 20 juli 2001 betreffende de werking en het personeel van de algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie, BS 18 augustus 2001.

⁵⁹² Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵⁹³ http://www.polfed-fedpol.be/org/djf_ocrc/djf_ocrc03_nl.php [geconsulteerd op 6 juli 2011].

Ten slotte dient te worden opgemerkt dat niet voorzien is in een gespecialiseerde dienst die onderzoeken instelt naar corruptie gepleegd door ambtenaren van de **douane**. Wel kan een ad hoc samenwerking worden opgezet tussen de douane en het parket in geval van fraude gerelateerde misdrijven. Daarnaast komt de interne auditdienst van de douane voornamelijk tussen om de structurele oorzaken die aanleiding geven tot fraude gerelateerde misdrijven te identificeren en te remediëren.⁵⁹⁴

Hoewel de strafvordering ten aanzien van bepaalde personen niet kan worden uitgeoefend,⁵⁹⁵ geldt dergelijke immuniteit niet voor leden van de wetshandhavingsdiensten.⁵⁹⁶

Accountability (practice)

Scoring question: to what extent do law enforcement agencies have to report and be answerable for their actions in practice?

Score: 50

Informatie over de termijn waarbinnen klachten met betrekking tot het optreden en functioneren van de wetshandhavingsdiensten door de diverse organen en instanties bevoegd voor dergelijke klachten inderdaad worden afgehandeld, is niet eenvoudig op te halen.⁵⁹⁷ Voor de klachten afgehandeld door het **Comité P** is dergelijke informatie wel voorhanden. Er kan gesteld worden dat het Comité P de klachten van particulieren met betrekking tot het optreden van (leden van) de wetshandhavingsdiensten binnen een redelijke termijn behandelt. Het recentste jaarverslag van het Comité P verstrekt informatie over de termijn waarbinnen binnengekomen klachten worden behandeld. Het aandeel klachten dat hetzelfde kalenderjaar werd afgesloten nam de afgelopen jaren gestaag toe, terwijl de gemiddelde doorlooptijd gestaag afnam.⁵⁹⁸

Hoewel eerder het Comité P alsook de Algemene Inspectie, de korpsen van de Lokale Politie, de Federale Politie en de CDBC werden vermeld als organen betrokken bij het instellen van onderzoeken naar corruptie gepleegd door wetshandhavingsambtenaren, wordt hier enkel gefocust op het Comité P en de Algemene Inspectie.

Uit het recentste jaarverslag van het **Comité P**⁵⁹⁹ en de gepubliceerde tussentijdse verslagen⁶⁰⁰ kan worden opgemaakt dat dit controleorgaan onderzoeken instelt naar (vermeend) corruptief gedrag door leden van de wetshandhavingsdiensten. Evenwel dient te worden opgemerkt dat niettegenstaande integriteitsschendingen ongeveer 45% van het

---

⁵⁹⁴ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁵⁹⁵ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht: in hoofdlijnen*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2006.

⁵⁹⁶ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁵⁹⁷ *Ibid.*

⁵⁹⁸ VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Observatoriumrapport 2009*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2009.

⁵⁹⁹ *Ibid.*

⁶⁰⁰ VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Activiteitenverslag 2008*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2008; http://www.comitep.be/AdditionalReports/2010-12-15_NL_lokale_recherche_polbru.pdf [geconsulteerd 7 juli 2011].

totaal aantal klachten uitmaakt, het aantal klachten met betrekking tot corruptie in de praktijk zeer beperkt blijft: in 2008 ging het om vijf klachten en in 2009 om twee klachten. Daarnaast kan worden aangestipt dat het Comité P naar aanleiding van een aantal integriteitschendingen een integriteitscontrole bij de lokale recherche van de Lokale Politie Brussel-Hoofdstad/Elsene⁶⁰¹ en een integriteitsaudit van de lokale recherche Antwerpen⁶⁰² heeft uitgevoerd. Met name de integriteitsaudit van de Antwerpse lokale recherche kwam er naar aanleiding van een incident waarbij leden van de lokale recherche verdacht werden van het witwassen van gelden. Echter dient in deze context gemeld te worden dat de rol van het Comité P in dergelijke onderzoeken niet steeds onbesproken blijft. In de dossiers van het Hoog Comité van Toezicht⁶⁰³ en meer recent de politiezone HaZoDi⁶⁰⁴ en Ronald Janssen werd het Comité P eenzijdigheid verweten.⁶⁰⁵

Ook de **Algemene Inspectie** stelt in de praktijk onderzoeken in naar corruptie gepleegd door politieambtenaren. In 2010 ontving de Algemene Inspectie zes gerechtelijke dossiers in verband met omkoping en/of corruptie.⁶⁰⁶

Strikt genomen genieten leden van de wetshandhavingsdiensten in de praktijk niet van een strafrechtelijke immunitet.⁶⁰⁷ Toch kan men niet omheen de vaststelling dat de bodemrechter bijzonder vaak de opschorting van straf uitspreekt ten aanzien van leden van de wetshandhavingsdiensten.⁶⁰⁸ Een potentiële verklaring voor dit fenomeen schuilt zowel in de hardere aanpak van leden van de wetshandhavingsdiensten bij aanvang van de uitoefening van de strafvordering (onder meer door het veelvuldig opteren voor de voorlopige hechtenis)

---

⁶⁰¹ *Ibid.*

⁶⁰² http://www.comitep.be/AdditionalReports/2008/NL/Integriteitsaudit_lokale_recherche_antwerpen.pdf [geconsulteerd op 7 juli 2011].

⁶⁰³ G. TIMMERMAN, *De doofpotten. De sabotage van het Hoog Comité van Toezicht*, Antwerpen, Hadewijch, 1997.

⁶⁰⁴ Op donderdag 6 oktober 2011 werd in het duidingprogramma Panorama van de VRT een beeld geschetst van graaicultuur en intimidatie binnen de Hasseltse politiezone HaZoDi. Zo zou een systeem worden opgezet waarin overuren en weekendvergoedingen steeds aan dezelfde mensen werden toegekend, burgerkledij zijn gekocht op kosten van de politie, met een examen geknoeid en overgegaan tot pesterijen en intimidaties. Volgens de klokkenluiders ging het Comité P niet in op hun klachten. Zie:

<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/mediatheek/programmas/panorama/1.1127182> [geconsulteerd op 10 oktober 2011]. Het Comité P antwoordt dat het geen inzage had in het strafrechtelijk onderzoek dat onder leiding van de procureur des Konings tegen de klokkenluiders werd gevoerd (Comité P, e-mail van 11 oktober 2011).

⁶⁰⁵ Na verdacht en aangehouden te zijn voor de moord op Shana Appeltans en Kevin Paulus in januari 2010, bekende Ronald Janssen ook Annick Van Uytsel te hebben vermoord in april 2007. Toen pas bleek dat Janssen vlak na de verdwijning van Van Uytsel al als hoofdverdachte in beeld liep. Het Comité P werd belast te onderzoeken wat verkeerd liep tijdens dit bewuste onderzoek. De Politievakbond verwijt het Comité P enkel naar het speurdersteam te hebben gekeken en niet naar de interactie met justitie. <http://www.robtv.be/nieuws/leuven/politievakbond-onderzoek-comite-p-was-eenzijdig> [geconsulteerd op 10 oktober 2011]. Hoewel het Comité P terecht aanhaalt dat het enkel de politie kan controleren en niet justitie aangezien dit de bevoegdheid is van de Hoge Raad van de Justitie (Comité P, e-mail van 11 oktober 2011), merken we op dat geen enkele instantie bijgevolg de interactie daadwerkelijk onder de loep neemt.

⁶⁰⁶ <http://www.aigpol.be/nl/pdf/AIG2010Nlweb.pdf> [geconsulteerd op 6 juli 2011].

⁶⁰⁷ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten. Brussel, 9 september 2011.

⁶⁰⁸ VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Activiteitenverslag 2006-2007*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten, 2007.

en doordat rechters er vaak ten onrechte van overtuigd blijven dat er al sprake was van een of andere tuchtbeslissing.⁶⁰⁹

Bovendien blijkt het tuchtstatuut van de politiediensten⁶¹⁰ in de praktijk weinig performant te worden toegepast waardoor het afleggen van de nodige rekenschap binnen de organisatie in het gedrang komt:⁶¹¹ de huidige procedures zijn lang en ingewikkeld, tuchtsancties worden pas laat en in een beperkt aantal gevallen uitgesproken,⁶¹² er stellen zich volgens Sonja Becq bovendien grote discrepanties inzake de toepassingen van het tuchtstatuut zowel binnen als tussen de verschillende politiediensten en er is een gebrek aan eenvormigheid met betrekking tot de genomen sancties voor gelijkaardige feiten.⁶¹³ Omdat het huidige tuchtreglement te moeilijk hanteerbaar is en de kansen te klein zijn om de hele procedure tot een goed einde te brengen, zijn, volgens Comité P-voorzitter Bart Van Lijsebeth, bij de politie de voorbije jaren dan ook heel wat tuchtprocedures niet opgestart.⁶¹⁴

Integrity Mechanisms (law)

Scoring question: to what extent is the integrity of law enforcement agencies ensured by law?

Score: 100

De uitvoerende macht heeft voorzien in een deontologische code voor de **geïntegreerde politie**.⁶¹⁵ De deontologische code bestaat uit vier hoofdstukken waarin de rechten en plichten van alle personeelsleden van de geïntegreerde politie worden besproken. De basishouding en -attitudes van het politiepersoneel worden erin geëxpliciteerd (onder andere respect voor de mensenrechten en grondwettelijke rechten en vrijheden, integriteit, onpartijdigheid en waardigheid van het ambt). Hoewel belangenconflicten niet expliciet worden behandeld, kan het politiepersoneel teruggrijpen naar de Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus. Die bepaalt namelijk dat politiepersoneel erover moet waken elke handeling of houding te vermijden die het vermoeden van onpartijdigheid aantast.⁶¹⁶ Daarnaast kan ook verwezen worden naar Art. 69-70 van de deontologische code waarin de activiteiten die onverenigbaar

---

⁶⁰⁹ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁶¹⁰ Wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten, *BS* 16 juni 1999.

⁶¹¹ S. BECQ, "Controle op politie en justitie. Op het goede spoor, maar nog een lange weg te gaan." *Orde van de dag. Criminaliteit en samenleving* 2011, 55, 59-66.

⁶¹² Zie ook VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Tuchtbeleid van de politie*, Brussel, Politeia, 2006.

⁶¹³ S. BECQ, "Controle op politie en justitie. Op het goede spoor, maar nog een lange weg te gaan", *Orde van de dag. Criminaliteit en samenleving* 2011, 55, 59-66.

⁶¹⁴ <http://www.hln.be/hln/nl/957/Belgie/article/detail/1233942/2011/03/10/Comite-P-Tuchtreglement-politie-te-moeilijk-hanteerbaar.dhtml> [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁶¹⁵ KB van 10 mei 2006 houdende vaststelling van de deontologische code van de politiediensten, *BS* 30 mei 2006.

⁶¹⁶ Art. 127 Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

zijn met het ambt van politieambtenaar worden opgesomd.⁶¹⁷ Deze code regelt daarnaast ook het aannemen van giften en geschenken.

De uitvoerende macht heeft eveneens voorzien in een deontologisch kader voor de federale ambtenaren werkzaam bij de diverse **bijzondere inspectiediensten** (cf. supra pijler 'publieke sector').⁶¹⁸ Voor de ambtenaren werkzaam bij de **douane** kan bijkomend verwezen worden naar art. 321 van de algemene douanewet waarin bepaald wordt dat douaneambtenaren volstrekt niets meer mogen ontvangen dan hun wettelijk is toegekend.⁶¹⁹

De ambtenaren werkzaam bij de **geïntegreerde politie** zijn na hun uitdiensttreding onderhevig aan een aantal tewerkstellingsbeperkingen. Voormalige politieambtenaren mogen tot vijf jaar nadat zij uit dienst zijn getreden, niet werkzaam zijn binnen een (private) bewakingsonderneming:⁶²⁰ zij mogen geen leidinggevende noch uitvoerende functies uitoefenen binnen een dergelijke onderneming en zij mogen evenmin zitting nemen in de raad van bestuur. Ook mogen zij tot vijf jaar na de uitdiensttreding niet de functie van privédetective uitvoeren.⁶²¹ Daarnaast geldt voor de voormalige politieambtenaren die werkzaam waren bij de Federale Wegpolitie de bijkomende beperking dat zij niet werkzaam mogen zijn als rijsschoolinstructeur.⁶²²

Integrity Mechanisms (practice)

Scoring question: to what extent is the integrity of members of law enforcement agencies ensured in practice?

Score: 50

Er bestaat een discrepantie tussen de initiatieven die door de Belgische politiediensten formeel worden genomen en de integriteitsbewaking in de praktijk. Integriteit wordt binnen de politie als één van de centraal gestelde competenties naar voren geschoven zowel bij de selectieprocedure van toekomstige nieuwe personeelsleden als tijdens de opleiding van de aspiranten.⁶²³ Ook tijdens de verdere loopbaan wordt aandacht besteed aan het integriteitsbeleid en aan een integer uitoefenen van de politiefunctie door middel van verschillende trainingsprogramma's.⁶²⁴ Zowel in de basisopleiding, de voortgezette opleiding als in de voortgezette baremische opleiding komt deontologie en de deontologische code

---

⁶¹⁷ Art. 69-70 KB van 10 mei 2006 houdende vaststelling van de deontologische code van de politiediensten, *BS* 30 mei 2006. Zie ook Art. 134-136 Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst gestructureerd op twee niveaus, *BS* 24 februari 1999.

⁶¹⁸ KB van 14 Juni 2007 houdende wijziging van verscheidene reglementaire bepalingen, *BS* 22 juni 2007; Omzendbrief nr. 573 van 17 Augustus 2007 met betrekking tot het deontologisch kader voor de ambtenaren van het federaal administratief openbaar ambt, *BS* 27 augustus 2007.

⁶¹⁹ Wet van 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen, *BS* 18 juli 1977.

⁶²⁰ Art. 5, 6° Wet van 10 April 1990 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, *BS* 29 mei 1990.

⁶²¹ Art. 3, 6° Wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective, *BS* 2 oktober 1991.

⁶²² Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁶²³ E. DEVIS, J. MAESSCHALCK en F. HUTSEBAUT, *Implementatiestrategieën voor de deontologische code*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, 2007, [http://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/Integriteit Eindrapport.pdf](http://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/Integriteit%20Eindrapport.pdf) [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁶²⁴ *Ibid.*

aan bod.⁶²⁵ Daarnaast bestaat er ook een aanbod van externe vormingsinitiatieven met betrekking tot dit onderwerp.⁶²⁶

Ook voor de federale ambtenaren werkzaam bij de **bijzondere inspectiediensten** zijn er mogelijkheden om de inhoud van de deontologische code te leren toepassen.⁶²⁷ Voor de **douaneambtenaren** in het bijzonder wordt voorzien in verschillende verplichte opleidingen en cursussen rond integriteit en corruptie.⁶²⁸ Deze opleidingen richten zich zowel op sensibilisering als het aanreiken van praktische tools voor de dagelijkse praktijk. De leidinggevendenden binnen de douane worden daarenboven verplicht om opleidingen en workshops met betrekking tot interne controle en procesbewaking te volgen.

Niettegenstaande integriteit door de Belgische **politiediensten** als een basisattitude wordt gezien⁶²⁹ en voorzien is in een deontologische code voor de politiediensten,⁶³⁰ stelt het recentste jaarverslag van het Comité P dat “[k]lachten over integriteitsschendingen [...] jaarlijks goed [zijn] voor een belangrijk aandeel in het totaal aantal klachten bij het Comité P of de politiediensten”.⁶³¹ Klachten met betrekking tot integriteitsschendingen maken ongeveer 45% van het totaal aantal klachten uit (cf. supra). Het Comité P maakt in haar recentste jaarverslag onder meer melding van integriteitsschendingen die verband houden met het politieoptreden, de politiehoedanigheid en deontologische fouten. In het bijzonder wordt het ongeoorloofd toegang verschaffen tot en misbruik maken van politionele informatie voor persoonlijke doeleinden aangestipt. Dit niet-integer gedrag lijkt bovendien een structureel probleem te zijn binnen de politiediensten.⁶³² In deze context dienen we ook te wijzen op de uitvoerige media-aandacht voor het (vermeend) niet-integer gedrag binnen het Commissariaat-Generaal van de Federale Politie,⁶³³ die – zonder een uitspraak te willen doen over de grond van de zaak – op zijn minst de schijn van een gebrek aan integriteit binnen de politietop hebben gecreëerd. Recent kwamen bovendien een aantal zaken bij de

---

⁶²⁵ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁶²⁶ <http://soc.kuleuven.be/io/ned/vorming/openopleiding/iondeon.htm> [geconsulteerd op 8 juli 2011].

⁶²⁷ <http://nexus-ic.com/nl/open-training/integriteitsmanagement-voor-overheidsprofessionals.html> [geconsulteerd op 12 oktober 2011].

⁶²⁸ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

⁶²⁹ E. DEVIS, J. MAESSCHALCK en F. HUTSEBAUT, *Implementatiestrategieën voor de deontologische code*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, 2007; http://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/Integriteit_Eindrapport.pdf [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁶³⁰ KB van 10 mei 2006 houdende vaststelling van de deontologische code van de politiediensten, *BS* 30 mei 2006.

⁶³¹ VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Observatoriumrapport 2009*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2009, 59.

⁶³² VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Activiteitsverslag 2008*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2008; VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN, *Observatoriumrapport 2009*, Brussel, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2009.

⁶³³ Het gaat om een reeks onregelmatigheden met betrekking tot bevorderingen en ordemaatregelen. Eind 2007 en midden 2008 werden twee secretaresses, waaronder die van de toenmalige commissaris-generaal van de federale politie, op onregelmatige wijze naar een hoger kader gepromoveerd. Nadat de woordvoester van de federale politie zich hierover publiekelijk uitliet, werd zij op onregelmatige wijze overgeplaatst. Daarnaast werd ook een voormalig kabinetsmedewerkster van het ministerie van Binnenlandse Zaken na het plegen van fraude op onregelmatige wijze benoemd. Een onderzoek van het Comité P in september 2008 bevestigde de onregelmatigheden. Zie: X, 'Canapébenoemingen door Koekelberg zijn onwettig', *Het Nieuwsblad*, 16 september 2008; <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.972822> [geconsulteerd op 12 oktober 2011].

Lokale Politie aan het licht, zoals de 'graacultuur' in zowel de politiezone Gent⁶³⁴ als Hasselt, de vermeende examenfraude binnen de zone Hasselt,⁶³⁵ het gesjoemel met een proces-verbaal door de korpschef in Gent⁶³⁶ en de visakaarten affaire in Antwerpen.⁶³⁷ Met andere woorden, hoewel aandacht wordt besteed aan integriteit en deontologie doorheen de opleiding en loopbaan, en voorzien is in strafrechtelijke en tuchtrechtelijke mechanismen die kunnen toegepast worden door zowel interne als externe onafhankelijke organen, dient te worden geconcludeerd dat dit geen waterdicht systeem vormt om de integriteit en het deontologisch gedrag van de leden van de politiediensten te garanderen⁶³⁸.

Voor de **bijzondere inspectiediensten** in het algemeen en de **douane** in het bijzonder is een evaluatie van de mate waarin de voorhanden zijnde regelgevende initiatieven en controlemechanismen al dan niet de integriteit en het deontologisch gedrag van de douaneambtenaren garandeert minder voor de hand liggend. Binnen de **douane** leeft er een gevoel dat reeds veel inspanningen worden geleverd om de integriteit en het deontologisch gedrag van de douaneambtenaren te garanderen.⁶³⁹ Toch blijft het onduidelijk in welke mate deze initiatieven ook daadwerkelijk hun vruchten afwerpen en de integriteit van de douaneambtenaren in de praktijk weet te verzekeren.

---

⁶³⁴[http://www.legalworld.be/legalworld/uploadedFiles/Juristen in de media/Rapport doorlichting zone ale Politie Gent.pdf?LangType=2067](http://www.legalworld.be/legalworld/uploadedFiles/Juristen%20in%20de%20media/Rapport%20doorlichting%20zone%20Politie%20Gent.pdf?LangType=2067) [geconsulteerd op 10 oktober 2010].

⁶³⁵ De toenmalige korpschef van de zone HaZoDi zou volgens de reportage van Panorama geknoeid hebben met een examen voor secretaresse door de uitslag te veranderen. <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/mediatheek/programmas/panorama/1.1127182> [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁶³⁶ Het Hof van Beroep bevestigde de celstraf van 12 maanden met uitstel voor de voormalige Gentse korpschef nadat die op 7 februari 2009 een verkeersongeval veroorzaakte en een adjunct-commissaris het bevel had gegeven valselijk te verklaren dat ze achter het stuur zat. Het toenmalig hoofd van de dienst Intern Toezicht werkte mee aan de valse aangifte. http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20100309_043 [geconsulteerd op 10 oktober 2011].

⁶³⁷ In februari 2003 startte het Antwerpse parket een onderzoek naar mogelijk gesjoemel met Visakaarten door zowel politici als ambtenaren. De toenmalige korpschef en andere toppolitiemannen werden in beschuldiging gesteld van privé-gebruik van hun professionele bankkaarten en van valsheid in geschrifte (omdat ze de privé-aankopen hebben willen verdoezelen). Ook het toenmalig hoofd van de Antwerpse politieschool werd in verdenking gesteld en in 2006 en 2008 (beroep) veroordeeld voor misbruik van voordelen (zoals zijn dienstvoertuig). Het gerechtelijk luik tegen de politici werd in 2004 geseponeerd omdat allen hun Visa-uitgaven konden verantwoorden. Van de 15 topambtenaren hadden 12 ervan niet gehandeld met bedriegelijk opzet volgens de raadkamer, inclusief de politiemannen. Uiteindelijk werden 2 ambtenaren, de stadssecretaris en zijn adjunct veroordeeld. <http://www.demorgen.be/dm/nl/989/Binnenland/article/detail/443850/2008/10/08/Mildere-straffen-in-Antwerpse-Visa-affaire.dhtml> [geconsulteerd op 10 oktober 2011]. Meer informatie zie dossier Gazet van Antwerpen op <http://asp.gva.be/dossiers/-a/schoonverdiep/recent.asp>.

⁶³⁸ In deze context kunnen we ook verwijzen naar de zogeheten graacultuur (resources – practice) waarin duidelijk blijkt dat de bestaande integriteitmechanismen niet werken.

⁶³⁹ Interview met Administratie Douane en Accijnzen, Brussel, 26 september 2011.

ROLE

Corruption prosecution

Scoring question: to what extent do law enforcement agencies detect and investigate corruption cases in the country?

Score: 50

De politiediensten kunnen in het kader van een vooronderzoek al dan niet met de toestemming van de procureur of onderzoeksrechter verschillende opsporingshandelingen stellen (cf. infra pijler 'wethandhavingdiensten').⁶⁴⁰ Het gaat onder meer om het plaatsbezoek, de observatie, de ondervraging, het getuigenverhoor, het inwinnen van gegevens met betrekking tot bankrekeningen en –transacties,⁶⁴¹ de huiszoeking,⁶⁴² de inijkoperatie,⁶⁴³ de inbeslagneming,⁶⁴⁴ het databeslag,⁶⁴⁵ de netwerkzoeking,⁶⁴⁶ de uitgestelde tussenkomst,⁶⁴⁷ de schending van het briefgeheim,⁶⁴⁸ de identificatie en lokalisatie van telefoonnummers⁶⁴⁹ en het afluisteren van privé-(tele)communicatie.⁶⁵⁰

Van belang om aan te stippen is dat er eveneens een proactief opsporingsonderzoek kan worden ingesteld.⁶⁵¹ In dat geval wordt informatie verzameld met betrekking tot misdrijven die nog niet gepleegd zijn of nog niet aan het licht gebracht zijn. Hierbij aansluitend dienen de bijzondere opsporingsmethoden te worden vermeld. Het betreffen opsporingsmethoden die zich kenmerken door hun heimelijk karakter en tot stand zijn gekomen vanuit een tekortschieten van de traditionele opsporingsmethoden.⁶⁵² De bijzondere opsporingsmethoden worden, in tegenstelling tot de traditionele opsporingsmethoden, limitatief opgesomd. Het gaat om de observatie, infiltratie en informantenwerking.⁶⁵³

De **politie** beschikt dus over een veelheid aan opsporingsmethoden en –technieken om corruptie op te sporen. Hoewel men zich kan afvragen of het ook niet mogelijk moet kunnen zijn om in bepaalde gevallen *entrapment* te gebruiken,⁶⁵⁴ kan het arsenaal aan opsporingsmethoden en –technieken geëvalueerd worden als afdoende en adequaat om corruptie op te sporen.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal onderzoeken naar corruptie, dan blijken er tussen 2001 en 2010 164 onderzoeken naar corruptie te zijn ingesteld.⁶⁵⁵ Na onderzoek bleven er 16 bewezen feiten van corruptie over. Deze cijfers zijn echter bijzonder moeilijk in te schatten

---

⁶⁴⁰ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁶⁴¹ Art. 46*quater* Sv.

⁶⁴² Art. 46, 49, 87 en 88 Sv.

⁶⁴³ *Ibid.*, Art. 46*quinquies* en 89*ter*

⁶⁴⁴ *Ibid.*, Art. 35.

⁶⁴⁵ *Ibid.*, Art. 39*bis*.

⁶⁴⁶ *Ibid.*, Art. 88*ter*.

⁶⁴⁷ *Ibid.*, Art. 40*bis*.

⁶⁴⁸ *Ibid.*, Art. 46*ter* en 88*sexies*.

⁶⁴⁹ *Ibid.*, Art. 46*bis*.

⁶⁵⁰ *Ibid.*, Art. 90*ter*.

⁶⁵¹ *Ibid.*, Art. 28*bis*.

⁶⁵² C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht: in hoofdlijnen*, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2006.

⁶⁵³ Art. 47*ter*, 47*sexies*, 47*octies* & 47*decies* Sv.

⁶⁵⁴ Interview met Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, Brussel, 9 september 2011.

⁶⁵⁵ *Ibid.*

aangezien dergelijke gegevens niet op een longitudinale en structurele wijze worden verzameld en verwerkt, hoewel het college van procureurs-generaal een dergelijke databank heeft opgestart, maar naar verluidt is die niet volledig. Bovendien is het zo dat corruptieonderzoeken door zowel de lokale als de federale politie kunnen worden uitgevoerd. Binnen de federale politie kunnen de gedeconcentreerde en gedecentraliseerde eenheden alsook de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie met dergelijke dossiers belast worden. Daarnaast kan verwezen worden naar het hoofdstuk over anticorruption agencies, waarin de opmerking wordt gemaakt dat enerzijds ondernemingen corruptie nauwelijks rapporteren en dat België anderzijds niet over een organisatie beschikt die dergelijke misdrijven identificeert.⁶⁵⁶

---

⁶⁵⁶ Vertrouwelijk document, 2009, 7.